

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt antrieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2020 m. spalio 9 d.

Nr. 37 (1395)

Pagerbti žuvusieji už laisvę

Aniceta GRIKŠIENĖ

Džiaugiantis dabartimi, visada verta prisiminti ir parodyti reikiamą pagarbą tiems, kurie kažkada gyveno, aukojosi ar net žuvo dėl ateinančių kartų geresnio gyvenimo. Šie drašūs, laisvę mylėję vyrai lemtingu tautai metu negalvojo apie save ar gresiančius pavojus, o ėjo ten, kur jų labiausiai reikėjo. Toks ryžtas vertas visų mūsų pagarbos ir atminimo. Mes turime pateisinti tas viltis ir pasitikėjimą. Todėl saulėtą rudens šeštadienį Plungės rajono, Kulių seniūnijos Mižuikių, Šiemulių kaimuose pašventinti trys kryžiai.

Rugsėjo 26 d. Plungės rajono Kulių Šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčioje už Lietuvos patriotus šv. Mišias aukojo šios bažnyčios klebonas Arvydas Mačiulis ir Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios kunigas Alvydas Vaitkevičius. Pamaldose dalyvavo ne tik tos parapijos tikintieji, bet ir svečiai, suvažiavę iš aplinkinių rajonų bei Plungės miesto.

Po šv. Mišių Plungės rajono meras Audrius Klišonis sveikino visus susirin-

Visuomet kartu renginiuose dalyvauja šauliai

kusių ir dėkojo Stanislovui Jundului ir jam talkinusiems Plungės šauliams už žuvusiųjų atminimo įamžinimą.

Po šv. Mišių Plungės rajone, Kulių seniūnijos Mižuikių ir Šiemulių kaimuose pašventinti trys kryžiai Lietuvos partizanams, jų ryšininkams ir rėmėjams, politiniams kaliniams ir tremtiniais, kentėjusiems ir žuvusiems so-

vietmečio okupacijos laikotarpiu.

Paminklus pašventino Kulių Šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčios klebonas A. Mačiulis, giedojo Plungės kultūros centro buvusių tremtinių ir politinių kalinių mišrus choras „Tėvynės ilgesys“, vadovaujamas Rūtos Černeckienės.

(keliamo į 4 psl.)

Netikėtas radinys

Gintaras VAIČIŪNAS

LPKTS Anykščių filialo nariai kasmet planuoja ir vykdo Laisvės kovų dalyvių atminimo įamžinimo darbus. Šiais metais pagerbdami Anykščių krašto moteris ir merginas, žuvusias kovoje už Lietuvos laisvę, nutarė pastatyti joms paminklą Anykščiuose. Šios idėjos autorius ir aktyviausio paminklo statybos organizatoriaus Gerimanto Kaklauskos siūlymu nutarta paminklą statyti Anykščių Šv. Mato bažnyčios šventoriuje.

Varpas rastas šventoriaus žemėje

Tai vienas iš gražiausių mūsų miesto kampelių su išpūdingomis meistro Rimo Idzelio Kryžiaus kelio stočių kopytėlėmis, sumontuotomis šventoriaus tvoros stulpų nišose. Šventoriuje už bažnyčios pastatytas skulptūrinis paminklas žymiųjų anykštėnų tėvams atminti (autorius – skulptorius Antanas Kmieliauskas), 1987 m. priešais bažnyčią iškilo Misijų kryžius (autorius – tautodailininkas Kazimieras Nemanis), 1988 m. – Tremtinių kryžius (autorius – tautodailininkas Alvydas Seibutis). Praeitais metais bažnyčios šventoriaus rytinėje pusėje Anykščių rajono savivaldybės iniciatyva įrengtos granitinės memorialinės lentos Lietuvos savanoriams, kilusiems iš Anykščių parapijos.

G. Kaklauskas greta memorialinių lentų savanoriams pasiūlė įmžinti Anykščių krašto moteris ir merginas, žuvusias kovoje už Lietuvos laisvę. Iš pradžių šiai idėjai nepritarė ir vieta paminklui pasiūlyta šventoriuje už bažnyčios greta skulptūrinio paminklo žymiųjų anykštėnų tėvams atminti. Bet vėliau parapijos administratorius, klebonas Petras Baniulis ir rajono vyr. architektė Daiva Gasiūnienė sutiko su G. Kaklauskos argumentais.

(keliamo į 4 psl.)

Posėdžiuose aptarti svarbūs klausimai

Rugsėjo paskutinis šeštadienis Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai buvo darbingas – Kaune vyko LPKTS valdybos ir tarybos bei TS-LKD PKT frakcijos posėdžiai. Valdybos posėdyje patvirtinti apskričių LPKTS filialų koordinatoriai, tarybos posėdyje buvo renkamas tarybos pirmininkas. Juo tapo Edvardas Strončikas.

Po mėnesio (nuo praėjusio posėdžio) susirinkusi valdyba apžvelgė svarbesnius klausimus. LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas daugiausiai kalbėjo apie Kauno tremties ir rezistencijos muziejaus reikalus. Atvykęs apžiūrėti muziejaus naujas LGGRTC vadovas teigė, kad muziejus yra per mažas, atlikti sudėtingesnius rekonstrukcijos darbus – neįmanoma. Labai neaiškus šio Senosiose miesto kapinėse esančio pastato likimas. Šiuo metu jis uždarytas.

Pirmininkas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad kai kurių filialų visai nesigirdi, neaišku, kaip jiems sekasi. „Į LPKTS XXVII suvažiavimą neatvažiavo apie 15 filialų. Yra filialų, kurių pirmininkai dėl sveikatos negali aktyviai dalyvauti sąjungos ir filialo veikloje, tačiau korektiškai išspręsti šį klausimą nėra paprasta, – sakė G. Rutkauskas.

(keliamo į 2 psl.)

Seimo rinkimų dėlionės

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Nesulaikomai bėga gražios rudens dienos, netrukus jis jau bus įpusėjęs. Ir Seimo rinkimai čia pat – spalio 11 d. Ką rinksime, klausia dažnas pilietis. Mums, Laisvės kovų dalyviams ir tremtiniams, viskas aišku. Vienintelis mūsų favoritai yra Tėvynės sąjunga–Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD). Gal dar vienas kitas pats save išsikėlęs.

Skolos dydis – didžiausias šalies istorijoje

Sakoma, kad rinkimų programų niekas neskaito. Vis dėlto jos rašomos. Gal tik politologų debatams? Net ir „valstiečiai“, ilgai tvirtinę, kad savo programos nerašys, nes tęs savo pradėtus darbus, pagaliau parašė. Esą juos rinkėjai gerai žinantys. Žinoma, „valstiečių“ darbų būta ir gerų, bet viena blogybė nubraukia visą gerumą. Buvo dalijami ne uždirbti, bet skolinti pinigai. O skola ne rona – neužgis. Teks ją gražinti.

Skolos dydis yra didžiausias Lietuvos istorijoje. Paskolinti 5 mlrd. eurų. Tai yra pusė metinio Lietuvos biudžeto. Skolos dydis pasiekė kritinę reikšmę – 50 proc. nuo BVP. Juo didesnė skola, juo didesnės jos aptarnavimo išlaidos, procentai ir kita. Kitoms išlaidoms mažiau lieka pinigų. Vadinasi, dar ilgai gyvensime skurdžiai. Išėjo pagal tą priežodį: „Norėjome kaip geriau, o išėjo kaip visada“. „Valstiečiai“ skolinosi ir rėmė vargstančius, o dabar išaugusi skola darys dar daugiau vargstančių.

Lietuvos bankas prognozuoja kiek geresnę ateitį. Esą šiemet BVP susitrauks iki 2,5 proc., o kitamet BVP ryškiai paaugs. Darbo užmokestis kils iki 6,8 proc., bet bus 8,8 proc. bedarbių. ES žada Lietuvai skirti 2,4 mlrd. eurų dotaciją. Tai šiek tiek pagerins šalies finansinę padėtį.

Rinkimų programos

Pasidomėkime rinkimų programomis ir kandidatais. Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) rugsėjo 11 d. paskelbė kandidatų sąrašus. Užregistruoti

1755 kandidatai. Kaip visada, kruopščiai atrinkę ir patikrinę savo kandidatus į vienmandates apygardas ir bendrąjį reitinguotą sąrašą, TS-LKD komisija pateikė jį VRK. Turėjome pakankamai savo narių, patyrusių ir kompetentingų dirbti Seime. Nereikėjo ieškoti svetur „žvaigždžių“. Turime 17 Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos narių. Paminėsiu tik kelis: Gvidas Rutkauskas, Rasa Duobaitė-Bumbulienė, Irena Hasasė, Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Arvydas Anušauskas, Loreta Kalnikaitė ir kiti.

TS-LKD savo rinkimų manifestą pavadino „Lietuva gali būti stipresnė“. „Mes esame valstybės žmonės. Savo politinės veiklos principus grindžiame krikščioniška pasaulėžiūra, įkvėpimo semiamės iš konservatyvizmo politinėje filosofijoje, Lietuvos valstybingumo ir kovos už laisvę tradicijoje. Siekiame, kad kiekvienam žmogui būtų užtikrinti bent minimalūs europietiškos gėrovės standartai – turime didinti valstybės paskirstomą biudžeto dalį.

Valstybės teikiama pagalba turi stiprinti žmones, o ne paversti juos išlaikytiniais. Didžiulė problema yra tai, kad daug žmonių praranda motyvaciją, įgūdžius, nustoja rūpintis savimi ir savo šeima ir orientuojasi vien į pašalpas. Į socialinę politiką turi įsitraukti vietos bendruomenės. Kovoje su skurdu turėtų dalyvauti ir religinės bendruomenės. Šiame darbe joms reikia padėti.

Istorinės atminties puoselėjimas, rūpestis kultūra ir tautine tapatybe yra būtini gyvybingai politinei bendruomenei. Ne visada galime kliautis vien rin-

kos ekonomikos logika, kai kur reikia įtvirtinti pasitikėjimo, bendrystės ir meilės artimui kultūrą. Renkamės sudėtingą, bet dorą ir atsakingą tiesos saikymo kelią.“

Laisvosios rinkos institutas analizuoja kelių partijų programas. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga valstybės raidos programinius dokumentus priima kaip savus, nors juos rengė Vyriausybė. Tai aišku ne savo darbų „priešrašas“. Bet ten yra ir valstybei naudingų siūlymų, kaip „Tobulinsime visų kultūros sričių finansavimo programas“. Tik nenurodo, ką tobulins. Įveda pelno mokesčio lengvatas investiciniams projektams kaimo vietovėse. Bėda tame, kad kai kurie regionai iš viso neturi investicijų. Kaip jie iškops iš duobės? Gal geriau būtų paskatinti bendrą verslo aktyvumą? Pavyzdžiui, neapmokestinti reinvestuojamo pelno.

13-osios pensijos įvedimas? LLRI specialistai mano, kad geriau ir skaidriau būtų bendras pensijų didinimas, kaip buvo iki šiolei. O valstybinio banko įsteigimas būtų visiškai nesąmonė. Tokie bankai Lietuvoje jau buvo 1992–1996 m. Tie bankai iššvaistė valstybės lėšas, skolindami pagal tuometinės valdžios nurodytiems „investitoriams“ ir bankrutavo. „Litimpex“ ir kitų bankų vadovai su ašaromis akyse meldė Seimo nurašyti tas paskolas valstybės sąskaita. Tai toks buvo „Monkės biznesas“. Dabar atrodo vėl norima leisti „saviems“ neteisėtai praturtėti. Nežinia, kam reikalinga vicepremjero pareigybė, jei premjerą gali pavaduoti bet kuris kitas ministras.

„Bebrai“ iš LSDP prisiminė mirusį A. Brazauską ir žada tęsti jo politines idėjas. Tik jų pajėgos visai ne tokios, kokias turėjo A. Brazauskas. Tai juos į Seimą pažadėjo stumti užsienio reikalų ministras L. Linkevičius. Tik kažin ar išdegs? Mat į ministrus jį pakvietė ne G. Kirkilas, o prezidentas G. Nausėda.

Partijų reitingai

Dienraštis „Lietuvos rytas“ skelbia politinių partijų reitingus. Sausio 25 d. reitingai buvo tokie: TS-LKD – 16,5; LVŽS – 11,3; LSDP – 8,9; DP – 6,0; liberalai – 8,8 (sujungtos Tvarka ir Teisingumas, Liberalų Sąjūdis ir Laisvės partijos). Vasario 22 d. – TS-LKD – 17,7; LVŽS – 11,6; LSDP – 9,7; DP – 5,9; liberalai – 10. Kovo 21 d. – TS-LKD – 17,0; LVŽS – 12,4; LSDP – 8,3; DP – 5,1; liberalai – 9,5. Liepos 25 d. – LVŽS – 17,6; TS-LKD – 17,2; LSDP – 7,1; DP – 6,2; liberalai – 10. Rugsėjo 19 d. – LVŽS – 15,1; TS-LKD – 14,9; LSDP – 8,5; DP – 8,4; liberalai – 11,8. Rugsėjo 30 d. – TS-LKD – 14,5; LVŽS – 14,1; LSDP – 8,4; DP – 7,2; liberalai – 11,2.

Koalicijų dėlionės vyks po rinkimų. LVŽS ir LLRA jau yra susitarę eiti kartu. TS-LKD pareiškė galintys tartis su visomis rinkimų barjerą peržengusiomis partijomis, išskyrus Lenkų rinkimų akciją, dėl Rusų sąjungos narės Rozovos įtartino bendravimo su V. Putino „Vieningąja Rusija“. Bet konkretūs susitarimai gali vykti tik po Seimo rinkimų, paaiškėjus, kiek mandatų gavo potencialūs partneriai. Reali koalicija gali būti su liberalais, Darbo partija, tautininkais ir kitais.

Paskutinėmis dienomis į Seimo rinkimų paskutinį vagoną bandė įšokti N. Venskienė, bet VRK nenori jos registruoti, kol nesibaigęs jos teismo procesas.

Posėdžiuose aptarti svarbūs klausimai

Tarybos pirmininką E. Strončiką sveikina valdybos pirmininkas V. Sungaila

(atkelta iš 1 psl.)

Valdybos nuveiktus darbus vardijo valdybos pirmininkas Vladas Sungaila. Atlikta daug buitinių darbų, taip pat peržiūrėti sandėliai su užsisenėjusiomis knygomis. Atrinktas knygas pirmininkai galėjo pasiimti. Valdybos posėdyje buvo patvirtinti apskričių koordinatoriai, jų yra 9. Koordinatorių uždavinys – artimiausiu metu apsilankyti,

pabendrauti su neaktyviais, mažai narių turinčiais filialais.

Tarybos posėdyje svarbiausias klausimas – tarybos pirmininko rinkimai. Prieštarė kandidatai. Įstrigo Edvardo Strončiko pasisakymas, kuris labai gražiai apibūdino konkurentus, prieš išvardydamas darbus, kuriuos ketina pirmiausia atlikti. Kol vyko slaptas balsavimas, kalbėjo tarybos nariai. Buvo įteiktas

Vyko slaptas balsavimas. Balsuoja Genutė Jevdokimova

LPKTS žymuo „Užnuopelnus Lietuvai“ Petriui Dargevičiui, LPKTS Šilalės nariui.

LPKTS Šiaulių filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė išsakė skaudų nusivylimą, kad nebuvo įleisti su vėliavomis į Kryžkalnyje vykusias partizanų memorialo atidarymo iškilmes. Kiti tarybos nariai taip pat išsakė savo pastebėjimus.

Po tarybos posėdžio vyko PKT frakcijos posėdis. Frakcijos pirmininkas

Arvydas Anušauskas ir Vytautas Juozapaitis kalbėjo apie politines aktualijas, atsakinėjo į įvairius frakcijos narių užduodamus klausimus. Daugiausiai diskusijų ir emocijų sukėlė Lukiškių aikštės klausimas – gerai ar blogai, kad pagrindinė miesto (sostinės) aikštė norima atiduoti LGGRTC ir kodėl vienaip ar kitaip balsavo TS-LKD nariai.

„Tremtinio“ inf.

Visuomenės teisė žinoti nėra absoliuti

Gintaras MARKEVIČIUS

„Visuomenės teisė žinoti nėra absoliuti“ – tai viskas, ką reikia žinoti apie Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos požiūrį į žmonių teisę kontroliuoti valdžią. Štai tokį demokratijos apibrėžimą pateikia enciklopedija: „Demokratija yra valdymo forma, kai visa valdžia kyla iš piliečių valios, įstatymus leidžia laisvais ir reguliariais rinkimais renkami tautos atstovai, o valdo pagal Konstitucijos nustatytus įgaliojimus veikianti Vyriausybė. Piliečių valia įgyvendinama tiesiogiai referendumuose ir plebiscituose arba per savo išrinktus atstovus. Nors ir nėra tikslaus, visuotinai priimtino demokratijos apibrėžimo, lygybė ir laisvė nuo seniausių laikų išskiriami kaip demokratijai svarbios savybės. Šie principai realizuojami per visų piliečių lygybę prieš įstatymą ir vienodas politines teises (pavyzdžiui, balsavimo ar kandidatavimo prasme).“

Kol kas geresnės valdymo formos žmonija nėra sugalvojusi ir kažin, ar sugalvos. Aišku viena: demokratiškoje svarbiausia geranoriškumas tų, kuriems turimos jėgos pozicijos leistų visiškai nesiskaityti su išvardytais principais (ypač tada, kai visiškai nenaudinga), tačiau jie renkasi demokratijos šalininkų pusę.

Volterui, nors jis niekada iš tikrųjų to nepasakė, priskiriama tokia sentencija: „Aš nepritariu tam, ką tu sakai, bet ginsiu iki mirties tavo teisę tai sakyti“. Demokratinė šalių konstitucijos pirmuosiuose straipsniuose įtvirtina žodžio, sąžinės, taikių susirinkimų laisvę ir besąlygiškai juos gina ir laikosi. Ir atvirkščiai – diktatūrų valdomos šalys pastaruosius principus draudžia arba riboja (puikiausias pavyzdys – Baltarusija). Vis dėlto bandymų pažaboti demokratiją sau naudinga linkme nestinga ir demokratinėse šalyse. Tokių pavyzdžių matome Vengrijoje ir, deja, kaimyninėje Lenkijoje.

Lietuva – demokratinė valstybė, nesiskirianti nuo kitų Vakarų šalių. Bet pavojus demokratijos principams akivaizdus: „Politisinis kurtumas, nepagarba žmonių teisėms, demokratijos principų ir teisės viršenybės nepaisymas, iš galios pozicijų primetami sprendimai, noras kontroliuoti žiniasklaidą, teisėsaugą ir visas nepriklausomas institucijas, Konstitucijos nepaisymas, karinga arogancija veda į šalies destruktiją“, – prieš porą metų komentodama padėtį Lietuvoje kalbėjo tuometinė Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Taip buvusi šalies vadovė įvertino Seimo valdančiosios daugumos – „valstiečių–žaliųjų sąjungos“ – valdymą. Už visų įvardytų blogybių stovi konkretūs R. Karbauskio vadovaujamų politinių jėgų veiksmai. Kaip knygoje „Kabinetas 339“ rašo Dovydas Pancerosas ir Birutė Davidonytė, „2018 m. sustiprėjo nuojauta, kad šalį valdanti Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga bando pažaboti institucijas, ant kurių laikosi demokratija. Nerimą dėl savo nepriklausomumo skirtingu laiku išsakė Lietuvos radijas ir televizija, Konstitucinis Teismas, Generalinė prokuratūra, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Valstybės kontrolė, Viešųjų pirkimų tarnyba, Viena iš tokių institucijų buvo Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (VTEK)...“

Noras užčiaupti žiniasklaidą

Kad tai ne tušti žodžiai, galėjome įsitikinti viešojoje erdvėje nuskambėjus skandalams apie premjero Sauliaus Skvernelio žmonos nedeclaruotas „Swedbank“ akcijas, nedeclaruotas

R. Karbauskio milijonines dovanassūnums ir sandorius su... savo įmone, Gretos Kildišienės istorija (prabangūs kailinukai, prabangus visureigis iš „Agrokoncerno“) ... O kur dar Artūras Skardžius, Petras Gražulis, ministrai Mindaugas Sinkevičius, Jaroslavas Narkevičius, Aurelijus Veryga, Elvinas Jankevičius, Linas Kukuraitis... Nenuostabu, kad, anot „Kabinetas 339“ autorių, „valstiečiai“ ėmė perrašinėti įstatymus ir iš VTEK atėmė teisę nagrinėti Seimo narių deklaracijas. Seimo nariai nusprendė, kad jie patys galės rinktis, ką deklaruoti, o ko ne.“

Ir visiškai nestebina šių metų rugpjūčio pradžioje Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą pasiekęs premjero S. Skvernelio skundas, kuriame teigiama, kad knygos „Kabinetas 339“ reklamoje be jo sutikimo naudojama nuomonė, atvaizdas, pažeidžiama garbės ir orumo bei dalykinė reputacija...

Trumpai tariant, akivaizdus noras užčiaupti žurnalistus, nuolat išvelkančius į dienos šviesą valdančiosios daugumos politikų machinacijas ir įstatymams prieštaraujančias veiklas. Savaiame suprantama, kad R. Karbauskio kompanijai nepatinka žiniasklaidos veikla, perspėjanti visuomenę, kad dabartinė valdančioji dauguma užsiima ne žmonių problemų sprendimu, ne valstybės valdymo menu, bet suvedinėja asmenines sąskaitas (tam buvo sudarinėjamos visokios „tyrimo“ komisijos), nepaisydama Konstitucijos siekia paversti teisę savo politinės valdžios tarnaitę.

Kitaip tariant, „valstiečiams–žaliesiems“ labai norėtusi, kad visuomenės nepasiektų žinios apie jų savanaudišką, o kai kada galimai antivalstybinę veiklą. Jų požiūrį iliustruoja premjero S. Skvernelio pasakyta frazė: „Visuomenės teisė žinoti nėra absoliuti.“

Tuščias indas garsiai skamba

Nepaisant Ramūno Karbauskio valdančiosios daugumos pastangų pažaboti nacionalinį transliuotoją – Lietuvos radiją ir televiziją (LRT), visuomenę nuolat pasiekia žinios apie valdančiųjų neteisėtą veiklą ir savanaudiškumą valstybės sąskaita – apie tai vis praneša LRT tyrimų skyriaus žurnalistai. Pasakutinis iš jų – kaip sveikatos ministras Aurelijus Veryga pirkė gydytojams apmokymo kursus iš privatininkų (ir sutap tu man, buvusių bendramokslų!) ir permokėjo 24 kartus brangiau, nei pirkdamas iš Vilniaus universiteto.

Gerą darbą LRT atliko ir suorganizuoti tradicija tapusius „Rinkimų debatus“. Galima sutikti su pastabomis, kad kai kurie debatuose keliami kandi-

datams klausimai buvo, švelniai tariant, „skysti“ ir nelabai atspindintys valstybinės politikos lygmenį, kita vertus, net ir jie leido rinkėjams pamatyti, kokių pažiūrų ir intelekto lygio žmonės pretenduoja tapti Seimo nariais.

O pasižiūrėti buvo į ką... Į fariziejiskai demonstruojamą R. Dagio pamaudumą ir prastu absurdo teatru atsiduodančios „Lietuvos liaudies partijos“ (vadovė Nendrė Černiauskienė) neva pagoniškas apeigas, į toli gražu ne kiekvienam rinkėjui supaisomas V. Radžvilo filosofines mintis ir į jūly N. Puteikio nesiskaitymą su laidos vedėjo prašymais prisidengti veidą apsauginiu skydeliu.

Žodžiu, teko išgyventi visą skalę žmogiškųjų emocijų – nuo svetimos gėdos jausmo, nustebimo ir apmaudo iki pasididžiavimo ir vilties, kad kvailystės ir paikumas po Seimo rinkimų turėtų nebedominuoti, žinoma, su sąlyga, jei naująją Seimo daugumą sudarys debatuose laidos matyti pragmatiški, su sveiku protu ir morale nesuspikę kandidatai. Jų yra beveik visose į Seimą kandidatuojančiose partijose, tiesa, kai kuriose – vienetai (bet ir tie, atrodo, mielai dingtų iš eterio, kad nebūtų pastebėti keistoje kompanijoje).

Išgirdome daug keistų idėjų – ne tik Elektrėnų kaminus išsaugoti, bet ir senovės lietuvių pasaulėžiūrą grąžinti. Na, fantazijas dar galima su šypsena sutikti ir palydėti, bet kalbos apie Astravo AE elektros pirkimą ar „raginimai draugauti su kaimynais“ verčia suklusti – ar prieš valstybę nusistatę žmonės apskritai gali būti renkami į Seimą?

Kremliaus projektu pavadinta (pavadinimo autorė – europarlamentarė Rasa Juknevičienė) R. Karbauskio „valstiečių–žaliųjų sąjunga“ prieš pat rinkimus pasistengė apipilti visus 200 eurų vertės pakišomis – jų sulaukė pensininkai, mokytojai, studentai, medikai, mamos... Tačiau tas dosnumas sukėlė ir klausimų – kas grąžins tuos pakišomis paverstus pinigus, kai ateis laikas grąžinti skolas? Negi toks klausimas nekilo Vyriausybės galvai S. Skverneliui ar Seimo kultūros komiteto pirmininkui R. Karbauskiiui?

Ko gero kilo, bet visai ne tokiu tikslu, greičiau atvirkščiai – kad naujai išrinkta valdžia (matyt, po buvusių prezidento, europarlamento ir savivaldos rinkimų, R. Karbauskio kompanija įvertino savo galimybes antrą kartą laimėti Seimo rinkimus) gautų ir didžiulį galvos skausmą dėl „valstiečių–žaliųjų“ pridarytų milijardinių skolų grąžinimo. Pavyzdys jau buvo – 2008 m. Seimo rinkimus laimėjusi Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai rado

tuščią išdą, todėl turėjo imtis nepopuliarių priemonių, kad valstybės neištiktų finansinė katastrofa. Priemonės pasiteisino, katastrofos buvo išvengta, negana to, su pasauline krize buvo susitvarkyta pavyzdžingai. Deja, nepopuliarių sprendimai kainavo Seimo rinkimus ir nuolat kurstomą neapykantą.

Viską suprasti atvirkščiai

Ta neapykanta visu savo bjaurumu atsiskleidė ir prieš šiuos Seimo rinkimus – R. Karbauskis Lietuvoje paskleidė 400 tūkst. (tiražas sunkiai suvokiamas!) spalvotų žurnalų, kuriuose patyčios, šmeižtas, melas, demagogija ir panieka sunkiai betelpa 32 puslapiuose. Tiesa, gyvenimą stebinčiam žmogui nesunku susigaudyti, kad šitas propagandinis R. Karbauskio leidinys sukurtas pagal paprasčiausią schemą: viskas, ką gero padarė TS-LKD (ir šiai partijai nepriklausantys, bet Lietuvos labui atsidavę politikai) pavaizduota atbulai, o savo pačių antivalstybinė veikla pateikta kaip pati geriausia.

Cia net komentuoti nėra ką – viską reikia suprasti atvirkščiai, nei pilsto „Naisių vasaros“ derlių Lietuvai R. Karbauskis: peikia SGD ir VAE, – žinok, tai buvo labai naudingi (ir yra) Lietuvai projektai, bet R. Karbauskis su kompanija bent vieną jų sužlugdė ir pastatė Lietuvą į Astravo atominio monstro nuolatinį pavojų; kaip apie susidorojimo auką kalbama apie Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos vadovą A. Vaitkų, – žinokite – tai korupcijos, kai verslas susilieja su politika, pavyzdys.

Pasakojama apie „Mažeikių naftą“ – žinokite, kad tai buvo viena didžiausių sėkmių atkūrusios nepriklausomybę Lietuvos istorijoje: valstybė tuo metu ne tik išsaugojo savo rankose įmonę (nes pagrindinis akcijų paketas liko jos rankose), bet ir „Williams“ pastangomis modernizavo sovietmečio palikimą, prilygintą metalo laužui. Vėliau privatizuojama „Mažeikių nafta“ į valstybės biudžetą įnešė milijonus, kurie buvo panaudoti gyventojų indėliams kompensuoti. Bet svarbiausia, kad parduodama „Mažeikių nafta“ Vakarų bendrovei, o ne perleisdama už lieta „Lukoil“, Lietuva ne tik nutiesė kelią į energetinę nepriklausomybę, bet ir kryptį į Europos Sąjungą bei NATO. Galime neabejoti – būtų „Lukoil“ perėmęs „Mažeikių naftą“, būtume dabar paprasčiausia Rusijos satelinė valstybė su simboliška nepriklausomybe.

Na, o apie seną kagėbistų, kolaborantų ir komunistinės nomenklatūros neapykantą Landsbergių pavardei nėra reikalo kalbėti – protingesni supranta, kad už Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą Kremliaus pakalikai šiai pavardei niekada nedovanos.

Manęs paklausė – už ką balsuoti? Atsčiau klausimu – kokia partija nuo pat savo susikūrimo nekeitė nei pavadinimo, nei idėjų, nei vertybinių principų? Kokia partija nesislapstė, nebėgo nuo atsakomybės sunkiu valstybei laiku? Kokioje partijoje dera jaunatviškas entuziazmas, inovatyvumas ir pokario partizanų, tremtinių ir tikėjimo disidentų patirtis?

Pagerbti žuvusieji už laisvę

(atkelta iš 1 psl.)

Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios kunigas A. Vaitkevičius kartu su Plungės šauliais visada dalyvauja žuvusiųjų atminimo įamžinime.

Jis prisiminė, kaip šiose apylinkėse gerokai anksčiau jau buvo pašventintas vienas kryžius, o šiandien dar šventinami trys. Prisiminė ir tai, kaip buvo įvykdytas chuliganiškas išpuolis prieš dar vasaros viduryje pastatytą kryžių prie Čiuželių ir Šiemulių kelio sankryžos. Ši žinia nuvilnijo per visą Lietuvą. „Blogiausia yra tai, kad žmonės nesilauko 10 Dievo įsakymų, nutraukia ryšį su Dievu,“ – sakė kunigas ir ragino visus

vietinių atsišaukimų platinimą. O vyriausiasis, kuris buvo ūkininkas, turėjo žmoną ir dukrytę, buvo nukankintas Kuliuose, jo žmona išniekinta ir nušauta. O pati Kavolienė buvo išstremta ir daug metų išbuvo lageryje.

Šis jautrus pasakojimas sujaudino visus dalyvius net iki ašarų. Pasisakė svečiai iš Kauno: Algirdas Petrusevičius, Lietuvos kariuomenės kūrėjų sąjungos pirmininkas, LKKS Kauno valdybos pirmininkas Bronislovas Juozaitis, Klaipešos ir kiti. Kulių seniūnijos seniūnė Daivutė Petrauskienė pasidžiaugė miestelio pasikeitimais, bendruomenės gyvenimu, Sofijos festivaliais, muzieju-

Žuvusiųjų pagerbimo šventėje

melstis ir nulenkti galvas prieš tuos, kurie už mūsų laisvę kentėjo ir mirė. Kvietė visus kurti gerus darbus, o ne blogi skleisti.

Savo jautriu prisiminimu dalijosi iš Kulių kaimo kilusi buvusio tremtinio Uktverio Prano žmona Stanislava. Ji prisiminė atvejį, kai būdama dešimties metų išgirdo suaugusių žmonių pokalbį, kaip Kulių miestelio aikštėje guli išniekintas partizano kūnas, o šalia jo pamatė klūpančią moterį. Tai buvo 1948 metų ruduo. Ir jau būdama suaugusi, baigusi medicinos mokslus, dirbdama Kulių ligoninėje medicinos seserimi, sutiko šią moterį. Tai buvo 1963-ieji.

Moteris kentėjo didelių skausmus. Stanislava, norėdama sumažinti skausmą, ruošėsi suleisti vaistus ir ją nustebinio moters atsakymas: „Kai skauda kūną, šį skausmą galima iškęsti, bet kai skauda širdį, tai tokia kančia išlieka visą gyvenimą.“ Tada sužinojo, kad šios moters gyvenimas paženklintas labai skaudžių išgyvenimų. Jos du sūnūs Bolešlovas ir Petras Kavoliai nukankinti Rainiuose už spausdinto šapirografu laikraščio „Laisvės varpas“ ir antiso-

mi. Už tai turime būti dėkingi tiems, kas iškovojo laisvę. O Kulių krašto bendruomenės „Alantas“ pirmininkė Zita Zaborienė visus dalyvius pakvietė prie Nepriklausomybės paminklo ir apžiūrėti muziejų, parką. Visi buvo vaišinami košė, arbata, bendruomenės moterų keptais pyragais ir sūriais.

Dėkojame Stanislovui Jundului, jo komandai už reikšmingus darbus, Kulių Šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčios klebonui A. Mačiuliui, Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios kunigui A. Vaitkevičiui už aukotas šv. Mišias, paminklų pašventinimą, atvykusiems svečiams už moralinį palaikymą, Plungės kultūros centro buvusių tremtinių ir politinių kalinių mišriam chorui „Tėvynės ilgesys“ ir jų vadovei R. Černeckienei už giesmes ir dainas, Kulių gimnazijos jaunųjų šaulių vadui K. Gerasimavičiui ir jaunesiems šauliams, muziejininkui A. Petraičiui, Kulių krašto bendruomenės „Alantas“ moterims, pirmininkei Z. Zaborienei, seniūnei D. Petrauskenei ir Kulių kultūros centro direktorei M. Gulbinskienei už svetingą priėmimą.

(atkelta iš 1 psl.)

Istoriškai teisinga ir prasminga tokią paminklą statyti greta paminklo Lietuvos savanoriams.

Rugsėjo 23 d. 9 val. ryte į bažnyčios šventorių atvykę nuolatiniai mūsų pagalbininkai ir talkininkai, vykdant laisvės kovų atminimo įamžinimo darbus, KASP Vyčio apygardos 5-osios rinktinės 505 pėstininkų kuopos savanoriai, anykštėnai, kuopos vadas Edvinas Žvirblis, eiliniai Gytis Ivanauskas ir Gin-

taras Matulaitis pradėjo kasti pamatus paminklui. Nepraėjus nė valandai nuo darbų pradžios pamato duobėje apie 50 cm gylį buvo surastas išpūdingas daiktas – žalvarinis, apie 1 m skersmens varpas. Pamačius tokį ypatingą radinį, darbai buvo nutraukti neatkasus viso varpo ir informuoti paveldo specialistai bei parapijos klebonas Petras Baniulis.

Spėjama, kad tai senosios barokinės Anykščių bažnyčios varpinės varpas. Ruošiant aikštelę statybai, senoji baž-

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejinio gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Kuršėnų filialo narį **Vytautą Jurgį MIKALAUSKĄ**.

Linkime stiprios sveikatos, laimingų ir džiaugsmingų metų artimųjų apsuptyje, Dievo palaimos.

LPKTS Kuršėnų filialas

Sveikiname LPKTS Vilniaus skyriaus nares, švenčiančias jubiliejinius gimtadienius:
Zofiją Ramutę KUPČIŪNIENĘ – 80-ąjį,
Kristiną MATULAITĘ – 70-ąjį,
Janiną BAJORIŪNIENĘ – 60-ąjį.

Linkime visoms stiprios sveikatos, artimųjų meilės, laimingų ir prasmingų tolesnio gyvenimo metų.

LPKTS Vilniaus skyrius

Gerb. Aleksandra GENČIENE,

Prabėgę metai nelepino Tavęs, užteko rūpesčių, rūpestėlių, užgulusių Tavo pečius. Tačiau kantriai nešei kiek per sunkią Tau naštą, nesiskųsdama, nedejuodama, gal tik paslapčia nubraukdama skausmo ašarą. Sugebėjai nepalūžti, išlikti ori ir visų gerbiama.

Sveikiname Tave garbingo 90-ies metų jubiliejaus proga, laiminga būk, sulaukus šitiek metų, kurie ne vien tik rūpesčius, bet ir laimę atnešė kartu.

LPKTS Palangos filialas

Brangieji ir vėl šventė, ir sveikiname jubiliejų proga:
Rimantą KUPČINSKĄ – 85-ojo,
Steponą RAILĄ ir Romualdą SIMONAITĮ,
Teresę STEPONAVIČIENĘ ir Aldoną PLEPIENĘ – 80-ojo,
Petrą KALIUNĄ – 75-ojo,
Vytautą ČEPONĮ – 60-ojo.

Kai kvepiančiais žiedais pasipuošia namai ir džiaugsmo ašara sušildo širdį, te begalinės laimės būna kupina, kiekviena išaušusi diena. O Dievo ranka telaimina Jus ir Jūsų šeimas.

LPKTS Panevėžio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Biržų filialo narius:
Emiliją ŽALIENĘ – 85-ojo,
Stasę SURVILIENĘ ir Joną ŠERNA – 80-ojo,
Birutę VENSLOVIENĘ ir Marytę MEŠKAUSKIENĘ – 65-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, laimės ir džiaugsmo artimųjų apsuptyje bei Dievo palaimos.

LPKTS Biržų filialas

*Gyvenimo keliu negrįžta niekas.
 Nei rūpesčių diena, nei nerimo naktis.
 Juk praėjis – tai jau pernykštis sniegas.
 Tikėk ir lauk. Gyvenimas – viltis*

Garbingo 65-ojo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Jurbarko filialo narę **Rūtą MISKINIENĘ**.

Linkime sveikatos, geros nuotaikos, gražių, prasmingų, sėkmingų ir Dievo palaimintų metų.

LPKTS Jurbarko filialas

Kviečiame!

Kviečiame apsilankyti LPKTS Patriotinių leidinių knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika.

Netikėtas radinys

nyčia nugriauta 1895–1896 m., varpinė – pastačius dabartinę Šv. Mato bažnyčią. Laukiame archeologų, kurie ir turėtų atsakyti į klausimus apie rastą varpą, bet tikriausiai niekada nepavyks sužinoti, kodėl ir kas jį užkasė. Iš istorijos žinoma, kad Pirmojo pasaulinio karo metais vokiečiai, užėmę Lietuvą, konfiskavo bažnyčių varpus, žalvarinius ir bronzinius indus, durų rankenas. Vėliau išlydžius šį metalą, jis buvo naudojamas karo pramonėje gaminant

šaudmenis, todėl parapijų administratoriai ir parapijiečiai stengėsi varpus paslėpti. Gal tai vienas iš tų atvejų. Bet kodėl praėjus pavojui, varpas liko užkastas šventoriaus žemėje, – neaišku.

Bet kokiu atveju, tai stebuklui prilygstantis atradimas, nes varpas – Lietuvai šventas simbolis, laisvės ženklas, o anykštėnai užkastą varpą surado toje vietoje, kur turi iškilti paminklas Anykščių krašto moterims ir merginoms, žuvusioms kovoje už Lietuvos laisvę.

Iš Grinkiškio gimnazijos į Sibiro Alma Mater

Vytautas GULIOKAS

1949 m., artėjant rudeniui, vietinės specialios komendantūros komendantui pareiškiau, kad nusprendžiau mokytis vidurinės mokyklos devintoje klasėje. Pastarasis neapsakomai nustebė ir pasipiktinęs pareiškė: mes visi atvežti ne mokslui, o darbui. Šį kartą (taip pat kapitonas) bandė aiškinti, kad aš netinku į mokinius pagal amžių.

Tėsinys. Pradžia Nr. 36 (1394)

Man tuomet buvo 19 metų. Neabejotinai, buvau peraugęs savo galimus bendramokslius. Tuo metu vidurinėje mokykloje kursas buvo dešimt klasių. Į baigiamąją dešimtą klasę dėl nepakankamų rusų kalbos įgūdžių stoti nesiryžau.

Vėliau paaiškėjo – sprendimas buvo teisingas. Pagrindas mokytis artimiausioje Minos vidurinėje mokykloje buvo iš Grinkiškio gimnazijos atsiųstas šešių klasių baigimo pažymėjimas, kuriame vienintelis įrašas rusų kalba buvo, kad aš perkeltas į septintą gimnazijos klasę, nors, kaip minėjau, baigiamųjų egzaminų nelaikiau.

Mokytojos pagalbai ištiesta ranka

Šioje mokykloje parašius pirmą rašinį „Čičikovas Gogolio veikale „Mirusios sielos“, rusų kalbos mokytoja Žana Ivanovna Miasnikova, gražinusi mokiniams įvertintus darbus, mano pasiliko ir paprašė per pertrauką pasilikti klasėje. Ji gražino man rašinį, kuriame dviejų puslapių tekste buvo 72 klaidos. Mokytoja nuoširdžiai paaiškino, kad baigiamajame egzamine nuolaidų tikėtis neverta ir atsilikimą būtina įveikti.

Savo nuoširdumą ji pagrindė realiais veiksmais: man atnešė rusų kalbos pirmų klasių vadovėlį ir pažadėjo su manimi padirbėti. Aš gaudavau papildomas užduotis, per pertraukas ar kitomis laisvomis minutėmis ji man padėdavo. Kartais paliepdavo ateiti į jos namus.

Įstrigo toks atvejis: atėjus į jos butą, aptikau ją medinėje geldoje skalbiančią kūdikio drabužėlius, nenutraukdama šio darbo, ji atidžiai klausė mano ataskaitą. Abu Miasnikovai buvo jauni šios mokyklos mokytojai, augino kūdikį ir gyveno vieno kambario bute.

Mokytojai tuo metu apie atlygį negalėjo būti net minties. Vienintelis moralinis atsakas buvo tai, kad, baigiant devintą klasę, mano rašiniai rusų kalba buvo vertinami trejetui. Mokytojos pastangos buvo pateisintos. Kaip atminimą apie šią smulkaus sudėjimo Mokytoją (rašau iš didžiosios raidės) Žaną Miasnikovą iki šių dienų išsaugojau jos man gražinta rašinį su 72 klaidomis.

Tuo metu mano klasėje buvo tik 12 mokinių. Dešimtoje klasėje, atėjus mokytis mano draugui Vladui Sužiedeliui, mes buvome du lietuviai, likusieji – vietiniai gyventojai.

Negalėjome siekti mokslo

Minos gyvenvietėje, kur teko lankyti vidurinę mokyklą dvejus metus, taip pat buvo daug šeimų iš Lietuvos. Čia artimai susidraugavau su Česlovu Dirke, kuris atkūrus mūsų šalies nepriklausomybę, daug metų vadovavo ir daug nuveikė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (LPKTS) Šiaulių skyriui. Česlovas tremtyje neteko tėvų. Sunkiai gyvendamas, jis sugebėjo padėti savo dviem jaunesniems broliams pasiruošti savarankiškam gyvenimui. Pats, įveikęs kliūtis, įgijo specialųjį vidurinį iš-

silavinimą.

Prieš brandos egzaminus mūsų klasės auklėtoja Ana Fiodorovna Proselkova, atsiseikindama su savo auklėtiniais, visiems linkėjo būtinai siekti aukštojo mokslo ir čia pat paminėjo, kad Guliokui ir Sužiedeliui, gaila, teks pradėti dirbti.

Tuo metu mes visi buvome specialios komendantūros įskaitoje. Net vasaros atostogų metu, vos pasibaigus mokslo metams, privalėjome sugrįžti į darbą vietiniame miško pramonės ūkyje iki kitų mokslo metų pradžios. Ta pati norma nesulaukė išimčių ir gavus brandos atestatus. Kitą dieną mes buvome medienos ruošos darbininkai.

Klasės auklėtojos pastebėjimai mūsų atžvilgiu pildėsi su kaupu, nors sąmonėje nei aš, nei V. Sužiedelis negalėjome sutikti, kad, taip sunkiai įveikus kliūtis iki vidurinio išsilavinimo atestato, teks susitaikyti su likimu – atsisakyti siekti tolesnio mokslo. Mokslas buvo galimas, tik gavus specialų komendantūros leidimą išvykti į pasirinktą mokslo įstaigą, iš kurių mums artimiausios buvo Krasnojarsko miestas.

Pirmieji iš mūsų gyvenvietės Kojtokius leidimus gavo anksčiau čia baigę vidurinę mokyklą Vytautas Puodžiūnas į Černogorsko kalnakasybos technikumą ir Vytautas Butkus į Krasnojarsko kalnų technikumą. V. Butkus ten ruošėsi statybininko specialybei. Mokantis technikume, sukūrė šeimą, 1954 m. gimė sūnus Viktoras, kuris Lietuvoje tapo profesoriumi ir su žmona Vilniuje savo lėšomis, gautomis už parduotą įmonę „Fermentas“, įkūrė meno MO muziejų, atidarytą 2019 m.

Paties Vytauto Butkaus likimas buvo tragiškas, žuvo kelionės metu iš Krasnojarsko aplankyti savo mamą, tremtinę Oną Butkienę, buvusią ilgametę Šeduvos gimnazijos direktorę. Vytauto Butkaus žmona Nijolė, sugrįžusi su kūdikiu į Lietuvą, didžiulėmis pastangomis sūnui Viktorui sugebėjo sudaryti sąlygas pasiekti mokslo aukštumą.

Į mokslą su ginkluota seržanto Talalujevo palyda

Tuo metu į technikumą priimdavo be stojamųjų egzaminų. Tremtiniams mokslo srities pasirinkimas buvo ribotas – tik pramonės šakos. Gavę brandos atestatus, parašėme komendantui pareiškimus: aš į Krasnojarsko miško pramonės technikumą, V. Sužiedelis į Černogorsko kalnų technikumą. Plėšėme kalendoriuje rugsėjo dienų lapelius, o leidimo išvykti į mokslus nė vienas iš mūsų nesulaukė. Teko tęsti darbą miško pramonės ūkyje. Pasiklausti apie priežastį, tuo labiau apskusti tokį sprendimą, galimybių nebuvo.

Praėjus metams, prašymus teko pakartoti. Vladui likimas buvo palankesnis. Jis gavo leidimą ir išvažiavo į Černogorską. Palydėjęs Vladą į mokslus, jau buvau nusiteikęs tolimesniam dar-

bui miške, kai netikėtai 1952 m. rugsėjo 14-osios vidurdienį į mano darbo vietą kirtavietėje atvyko komendantų padėjėjas seržantas Talalujevas. Manę pamatęs, paskubėjo pranešti, kad gautas leidimas vykti į Krasnojarską mokytis.

Nesuprasdamas, kodėl jis specialiai važiavo man pranešti šią malonią žinią, pasakiau, kad po darbo valandų užėsiu pas komendantą pasiimti leidimo. Žinojau, kad pastarasis visuomet tuo metu yra kabinete. Seržantas piktai nutraukė mano pamąstymus: „Kokio velnio po darbo, palik darbą, važiuojame tuoj pat“. Atvažiavus į įmonės kontorą, čia jau buvo buhalterijoje pasiruošta atsiskaityti su manimi.

Netrukus tokios skubos priežastis išaiškėjo. Man vienam važiuoti į Krasnojarską nebuvo leidžiama. Seržantas Talalujevas privalėjo mane lydėti, o jam tuo metu skubiai reikėjo vykti į Partizanską (rajonocentrą) tarnybiniiais reikalais. Taigi ir šį kartą kelionei teko ruoštis panašiu tempu, kaip ir tą ankstyvą gegužės mėnesio rytą, bet buvo neramu – mokslo metai jau buvo įsibėgėję.

Rajono centre specialioje komendantūroje atsirado bendrakeleivis Benas Blužas (žinomo Lietuvoje kardiologo profesoriaus Juozo Blužo (1928–2006) pusbrolio), kurio tėvai gimtinėje buvo netolimi kaimynai. Benas privalėjo vykti į Krasnojarsko elektros tinklų sistemą laikyti kvalifikacinius egzaminus. Deja, mūsų kelionė buvo atidėta dar keturioms dienoms: gausus ir be paliovos stiprėjantis lietus likusią kelio atkarpą iki geležinkelio stoties Kliukvenaja pavertė neišvažiuojama.

Nežinia, kiek dar būtų reikėję laukti giedro oro, jei ne rajono komendantų poreikis pačiam skubiai vykti į Krasnojarską. Pastarasis iš kolūkio iškviestą visureigį krovininį automobilį. Kadangi šalia vairuotojo buvo tik viena vieta keleiviui, ją užėmė rajono komendantas. Aš, Benas Blužas ir mus lydintis seržantas sėdėjome atvirame kėbule ir buvome prausiami lietaus. Du iš mūsų trijų buvo patenkinti, kad judame į priekį.

Svajonė taip arti

Į Krasnojarsko geležinkelio stotį atvykome apie antrą valandą nakties. Iki ryto išikūrėme keleivių laukimo salėje, kuri buvo užpildyta keleivių su maišais ir lagaminais. Mūsų palydovas, spėjęs pasnausti vagone, neketino atsisakyti tolimesnio miego. Prisakęs niekur nueiti, ramiai užmigo iki ryto, dešinės rankos delnu užspaudęs ginklo dėklą, pritvirtinto prie plataus diržo. Mano miegas buvo išblaškytas ir su nerimu laukiau aušros.

Pėstute iškeliavome ir pakelyje palikome Beną Blužą, kur jis privalėjo laikyti egzaminus. Su seržantu patraukėme į miesto specialiąją komendantūrą, įsikūrusią atokiame centrinės gatvės kieme. Aš buvau paliktas laukiamajame kambaryje, o seržantas nuskubėjo pas komendantą tvarkyti mano reikalus. Mane nuo komendantų kabineto

skyrė plonų lentų siena ir aš aiškiai girdėjau ten vykstantį pokalbį.

Komendantas, supratęs mūsų atvykimo priežastį, paleido ištisą seriją keiksmažodžių seržanto adresu, tarp kurių dar buvo galima suprasti dėstomos minties turinį. Komendantų išvada buvo tokia: važiok su juo atgal, mokslo metai jau seniai prasidėjo. Man nieko kito nebeliko, tik išdrįsti pačiam įeiti į įsirusiusio komendantų kabinetą. Pasistengiau ramiai paaiškinti, kad aš turiu vidurinį išsilavinimą ir galiu būti priimtas be stojamųjų egzaminų, todėl prašiau leisti su seržantu nueiti į technikumą. „Gerai, eikite“, – ilgai negalvojęs sutiko, nors jo veidas buvo rūstus. Tokiu pat žvilgsniu mus iš kabineto ir palydėjo.

Technikume seržantas man užleido iniciatyvą tvarkyti savo reikalus, nors vieno direktoriaus kabinete nepalikto. Technikumo direktorius Ještokinas, peržiūrėjęs mano dokumentus, pasikvietė mokymo skyriaus vedėją Borzovą. Pirmas klausimas buvo, ar sugebėsiu pasivyti jau išeitą kursą? Bandžiau aiškinti, kad dirbau miško pramonėje ir tvirtinau, kad tikrai sugebėsiu. Man išsakius savo ryžtą, prisakė palaukti pas sekretorę, ir pasiliko su seržantu.

Iš direktoriaus kabineto, išeidamas mokslo dalies vedėjas Borzovas, sekretorei paliepė parašyti pažymą apie mano priėmimą į technikumą. Išgirdus šį man palankų sprendimą, apėmė dviubas jausmas: pagaliau aš jau mokausi, ir pasitenkinimas, kad sutikau mane palaikančius žmones. Toliau liko formalumai: sugrįžus pas komendantą, pastarasis neturėjo priežasties bartis. Pasirašiau juo registracijos knygoje ir gavau nurodymą, kas dvi savaites atvykti pas komendantą „atsižymėti“.

Seržanto Talalujevo misija buvo baigta, ir mes išsiskyrėme. Aš be palydovo neskubėdamas keliavau į technikumą nepažįstamo miesto gatvėmis.

Pateisinti sutiktų žmonių lūkesčiai

Sugrįžus į technikumą, nors ir su pakilia nuotaika, teko susirūpinti, kur reikės gyventi? Pasibeldęs į technikumą bendrabučio vadovo duris, jame aptikau aukštą ir apkūnią moterį, vėliau ją visi vadinome Liena, kuri mane išklaušė ir čia pat man paskyrė lovą septintame kambaryje. Bendrabutis buvo tame pačiame mokymo korpusė. Vėliau sužinojau, kad man šį kartą pasisekė: prieš mokslo metų pradžią ne visi buvo apgyvendinti bendrabutyje ir glaudėsi privačiose valdose.

Kitą dieną jau sėdėjau moksleivių grupėje, kurioje buvo ruošiami medienos ruošos technologai. Čia radau savo tautiečius, taip pat tremtinius. Visi jie, atsiradus galimybėms, sugrįžo į Lietuvą. Tai Vanda Daunoravičiūtė-Kirlienė, vėliau baigusi institutą, tapo pripažinta specialiste Baldų projektavimo biure Vilniuje, Algirdas Augūnas, baigęs Krasnojarsko Sibiro technologinį institutą, liko jame dirbti Mašinų gamybos katedroje dėstytoju, tapo docentu. Atsisakęs tolesnės mokslininko karjeros, sugrįžo į Lietuvą ir ūkininkauja tėvų ūkyje Ukmergės rajone.

(Bus daugiau)

Už laisvę kritusiems mirties nėra!

Zita VĖŽIENĖ

Rugsėjo 20 d. Kryžkalnyje vyko memorialo Lietuvos partizanams atidengimo iškilmės. Nors apie jas nebuvo plačiai skelbiama (tik ankstų iškilmių dienos rytą prabilo radijas) iš visų Lietuvos kraštelių plūdo žmonės, tarp jų ir mes, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Pakruojo filialo atstovai.

Su labiausiai virpančia širdimi į šį renginį važiuo buvusi tremtinė Zita Geštautaitė-Gasiūnienė. Jos rankose – trys baltos rožės, trys atminimo žibintai. Šiandien pagaliau bus įamžintas trijų jos dėdžių, tėvo ir motinos brolių, partizanų Vlodo Venckaus-Jaunučio (1923–1948), Alfonso Venckaus-Dėdės, Karužo (1925–1950), Stepono Geštauto-Aušrio (1904–1951) atminimas! Jų užkasimo vietų iki šiol nerasta. Pagaliau memoriale suras įrašytas jų pavardes su jų gyvenimo datomis! Memorialo statybai buvo skirta ir jos piniginė auka.

Iškilmių dalyviai rinkosi Stulgių Šv. Apaštalo Mato bažnyčioje (Kelmės r.), kur buvo aukojamos šv. Mišios už Lietuvos partizanus. Jas aukojo trys vyskupai: Šiaulių – Eugenijus Bartulis, Kardinolas, Kauno arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius ir Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas. Giedojo Vilniaus įgulos karininkų ramovės vyrų choras „Aidas“, vadovaujamas prof. Tado Šumsko, dainų autorė ir atlikėja – Agnė Sabulytė.

Ir Stulgių bažnyčia nepaprasta: 2015 m. jau atšventusi 100-metį. Ją statė kunigas Antanas Skinderis (1869–1948) – įžymus Lietuvos krašto žmogus, kildinęs save iš Lietuvos

nemažai religinės tematikos knygelių.

Po šv. Mišių išvykome į Kryžkalnį. Apstulbino memorialo didingumas. Jį sudaro lietuviško kalavijo formos apie 25 m aukščio obeliskas, apie 30 m ilgio atminimo siena, primenanti kolumbariumą, su Vyčio kryžiaus formos plieno stelomis, kuriose išpjauta apie 11 tūkst. žuvusių partizanų pavardžių. Nežinomo partizano kapas, pagerbimo aikštė, kurioje gali susirinkti iki tūkstančio žmonių bei 2018 m. lapkričio 25 d. atverta visuomenei memorialo dalis (koplyčia), skirta Kęstučio apygardos partizanams pagerbti. Prie laiptų, vedančių į memorialą, ateityje numatoma pastatyti Lietuvos partizanų istorijos informacinį paviljoną – muziejų.

Memorialo projekto autoriai – skulptorius Tadas Gutauskas ir architektas Saulius Pamerneckis. Prie memorialo statybos darbų organizavimo ir įgyvendinimo prisidėjo Raseinių rajono savivaldybė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Kultūros ministerija, idėjiniai autoriai – T. Gutauskas, S. Pamerneckis, partizanas J. Kadžionis-Bėda, partizanas J. Jakavonis-Tigras, jo duktė A. Jakavonytė, A. Ramanausko-Vanago duktė A. Ramanauskaitė-Skokauskienė, J. Burokas ir kiti.

Prie sienos, kurioje įrašytos partizanų pavardės

Zita Gasiūnienė tris baltas rožes skyrė savo trims dėdėms partizanams: Jaunučiui, Dėdei ir Aušriui. Pagaliau memorialo yra jų pavardės su gimimo datomis

los karininkų ramovės vyrų choro „Aidas“ dainos.

Prezidentas G. Nausėda savo kalboje pabrėžė, kad partizanų karta, per trumpą laiką patyrusi net tris savo krašto okupacijas, kurių viena buvo žiauresnė už kitą, aiškiai suvokė, kad tik laisva tauta ir nepriklausoma Lietuvos valstybė gali užtikrinti piliečių saugumą ir orią būti. Jos laisvės troškimą geriausiai įkūnijo 1949-ųjų vasario 16-osios Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Deklaracija, kuri apibrėžė siekį atkurti pamatinėmis Vakarų civilizacijos vertybėmis grįstą laisvą, demokratišką, orią Lietuvą. Būtent tokį troškimą mūsų karta įgyvendino 1990-ųjų kovo 11-ąją.

Pagrindiniu šventės akcentu tapo Laisvės premijos laureato, Lietuvos partizano Jono Kadžionio-Bėdos kalba (gaila, kad negaliu jos visos pacituoti, negirdėję – ją gali rasti feisbuke) ir pasakyti palinkėjimai, kad Lietuva kuo greičiau atsiveiktų su komunistiniu mąstymu (anot jo, virusais) ir reliktais. „Tik tinkamai įvertinę sovietinę praeitį ir nusikaltimus, atkūrę istorinę tiesą bei atsiveiktinę su kolaboravimą žyminčiais simboliais (tarp jų smėlio pliažu, bunkerio kalneliu Lukiškių aikštėje. Juk Vyčio ženklas Lietuvai – šventas!). Minėti virusai bijo šviesos ir tiesos, – baigdamas užakcentavo J. Kadžionis. – Jus įvardiję, tapsime tikrai

laisva šalimi.“

Į monumento, kuris įamžina ir įprasmina partizanų aukas vardan Lietuvos laisvės, atidarymo ceremoniją taip pat atvyko Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, Raseinių rajono savivaldybės meras Andrius Bautronis.

Pakruojo buvusių tremtinių trispalvė puokštė ir trys Zitos Gasiūnienės baltos rožės prigludo ant nežinomo partizano kapo, žvakutės – prie sienos, kurioje įamžinti partizanai. Dabar čia kraštietė Z. Gasiūnienė su seserimi lankysis dažnai. Jau yra, kur uždegti žvakutę, padėti gėlių.

Labai gaila, kad LRT netransliavo tiesiogiai šio memorialo atidarymo iškilmių. Tūkstančiai senų žmonių, iškentėję badą, šaltį, kankinimus taip laukė šios dienos, kad galėtų visa tai pamatyti, nes daug kas atvažiuoti neturėjo sveikatos. Jiems liūdna ir skaudu. Matyt, dar teks pakovoti patriotams, kad partizanų vardas būtų iš tikrųjų gerbiamas.

Šis memorialas bus amžinas ir neblėstantis paminklas partizaninio karo dalyviams. Jis įrodo partizanų ir ryšininkų nepamatuojamą indėlį Nepriklausomybės kovose ir pagerbs kovojusių prieš sovietų okupaciją, žuvusių sovietų lageriuose, tremtyje atminimą.

LPKTS Pakruojo filialo atstovai iškilmėse Kryžkalnyje

Didžiojo kunigaikščio Vytenio. Patriotas, šviesuolis, kalbėjęs lotynų, lenkų, rusų, vokiečių, anglų, italų, prancūzų kalbomis, pažinojęs tuometines pasaulio garsenybes, dalyvavęs lietuvių spaudoje, išleidęs eilę brošiūrų, daugiausia sveikatos reikalais („Vaistų žolynas“ I d. 1932 m., II d. 1932 m., „Sveika ir skaisti mergaitė“ 1912 ir 1919 m., „Sveika ir graži moteriškė“ 1920 m., „Be skausmo gimdymas“ 1920 m.). Antanas Skinderis rūpinosi žmonių dorove, domėjosi žmonių sveikatingumu, žuvininkyste, ūkio klausimais. Rašė šiomis temomis straipsnius. Išvertė

Trejų metų nemokamo, bet iš širdies daryto darbo rezultatai – puikūs. Memorialą pašventino kardinolas Sigitas Tamkevičius, vyskupas emeritas Jonas Kauneckas ir vyskupas Eugenijus Bartulis.

Stebėjome iškilmingą memorialo atidarymą su NATO Oro policijos misiją vykdančių pajėgų naikintuvų sveikinimo skrydžiu bei šuvių salvėmis, pagerbiant Lietuvos partizanus ir visus Laisvės kovotojus. Iškilmių aurą skaidrino kariuomenės Karinių oro pajėgų orkestras, Raseinių rajono kultūros centro choro „Šatrija“ bei Vilniaus įgu-

Pro memoria

Ją vedė pareiga ir meilė Tėvynei

Rugsėjo 26 dieną, eidama devyniasdešimtuosius metus, mirė buvusi partizanų ryšininkė, politinė kalinė, nepavargstanti kovotoja už partizanų kovos įamžinimą, Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus įkūrėja bei ilgametė vedėja, keletu prisiminimų knygų apie partizanus bei tremtį autorė Aldona Vilutienė.

Aldona Sabaitytė-Vilutienė gimė 1931 m. kovo 17 d. Vytaiškių k., Krosnos valsč., Marijampolės aps. (dabar Lazdijų r.), darbininkų šeimoje. Po dvejų metų mirus tėvui, Aldona iki 16 metų augo gausioje senelės Ievos Janušauskienės šeimoje. Baigusi Salčininkų pradžios mokyklą, toliau mokėsi Krosnos progimnazijoje. Ją baigusi, 1947 m. rugsėjo mėn. pradėjo mokytis Marijampolės mokytojų seminarijoje.

Dar gyvendama pas senelę, Vytaiškių k., Aldona 1945 m. pradžioje įsijungė į rezistencinę veiklą, tapo partizanų ryšininke ir rėmėja, palaikė ryšį tarp Perkūno rinktinės, Palių ir Kalniškės partizanų, o nuo 1946 m. vasaros tapo Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės Liepos būrio ir Vytauto rinktinės partizanų būrių ryšininke, slapyvardžiu Neužmirštuolė. 1947 m. gruodžio 23 d. 2-o būrio vadui Juozui Karašauskui-Liepai patekus į nelaisvę, konspiraciniais sumetimais, Vytauto rinktinės 44-os kuopos vadas Feliksas Čereška-Karvelis pakeitė jos slapyvardį į Viltis ir įpareigojo palaikyti ryšį tarp Tauro apygardos Vytauto ir Dainavos apygardos Šarūno rinktinė.

1949 m. liepos 22 d. Marijampolės KGB Aldona buvo suimta, tardoma ir už akių Maskvos ypatingojo susirinkimo (OSO) nuteista už „tėvynės išdavimą“. Kalėjo Komijoje, Intos ir Lemiu Ypatingojo režimo lageriuose. Po Stalino mirties iš kalinimo vietos paleista, grįžo į Lietuvą, kur tęsė mokslus.

1955 m. baigusi Alytaus pedagoginę mokyklą, dirbo Kudirkos Naumiesčio r. Žėglių pradinėje mokykloje. 1970 m. baigė studijas Šiaulių pedagoginiame institute ir pradėjo dirbti Marijampolės 5-ojoje vidurinėje mokykloje, matematikos mokytoja. Ten dirbo iki 1986 m.

1956 m. Aldona ištekėjo už tokio paties likimo vyro, buvusio Lietuvos laisvės armijos štabo darbuotojo, „Tigro“ partizanų rinktinės įkūrėjo ir vado Leono Vilučio. Užaugino du sūnus Kęstutį ir Gintarą. Vyras mirė 1993 m.

Neišmatuojami šviesios atminties Aldonos Vilutienės darbai, kuriuos ji nuveikė, siekdama įamžinti Tauro apygardos partizanų bei politinių kalinių ir tremtinių atminimą. Vos tik prasidėjus Atgimimui, Aldona pradėjo aktyviai rinkti medžiagą apie partizanų kovas ir tremtį. 1988 m. rugsėjo mėn. dalyvavo įkuriant Marijampolės Tremtinių klubą, iki 1999 m. dirbo šio klubo istorinės grupės koordinatore, drauge su klubo pirmininku ir kitais istorinės grupės nariais organizavo žuvusių partizanų užkasimo vietų paiešką ir jų laidojimą į kapines. 1993 m., padedant žuvusiųjų artimiesiems, bendražygiams, materialiai remiant jos sūnams ir Amerikos lietuviams, Marijampolės savivaldybės skirtose patalpose įkūrė Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejų ir jam vadovavo iki 2000 m. pabaigos.

1996 m. išleido prisiminimų rinktinę „Trečioji vėliavos spalva“, 1999 m. išleido Tauro apygardos partizanų vardyno „Ištark mano vardą“, kuriame surinkta žinios apie 4730 žuvusių kovotojų, sudarytoja ir bendraautorė. 2010 m. sudarė ir išleido knygą „Mes iš Vytaiškių“, buvo viena knygų „Nepataisomasis. Vardan Dievo, Tėvynės ir Laisvės: atsiminimai apie monsinjorą Alfonsą Svarinską“ (1 dalis, 2015) autorių. 2013 m. parašė knygą apie muziejaus kūrimą ir veiklą „Laiko dulkes nužėrus“.

A. Vilutienės iniciatyva ir lėšomis 2002 m. buvo pastatytas paminklas Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės 44-os kuopos 2-o būrio partizanams jų žūties vietoje ir Kryžius sovietmečiu sunaikintam jos gimtajam Vytaiškių kaimui atminti.

1999 m. A. Vilutienė suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. Per daugiau nei tris dešimtmečius vykdytą aktyvią visuomeninę veiklą, A. Vilutienė apdovanota daugybe padėkos raštų bei svarių apdovanojimų. 1993 m. apdovanota Pasipriešinimo dalyvio kryžiumi, 1999 m. 2-ojo laipsnio LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, o 2019 m. kovo 30 d., LPKTS 30-mečio įkūrimo proga, 1-ojo laipsnio žymeniu. 2004 m. gegužės 13 d. LR Prezidento dekretu apdovanota Vyčio Kryžiaus Ordino Medaliu, 2011 m. už Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės gynimą bei muziejinę publicistinę veiklą apdovanota Šv. Jurgio Marijampolės globėjo ordinu, 2017 m. – TS-LKD partijos Auksiniu ženklu „Lietuvos ažuolai“, 2019 m. Lietuvos kariuomenės vado įsakymu – Lietuvos kariuomenės medaliu „100 metų atkurta Lietuvai“.

Šviesus didžios patriotės, atsidavusios kovotojos už Lietuvos laisvę bei aktyvios visuomenininkės ir kovojusiųjų atminimo saugotojos atminimas išliks daugelio buvusių mokinių, bendražygių, bendradarbių bei visų, pažinojusiųjų velionę, atmintyje.

LPKTS Marijampolės filialas

Ilsėkitės ramybėje

Lidija Graudinaite-Kuodienė
1927–2020

Gimė Kaune, tarnautojo šeimoje. Mokėsi Jono Jablonskio pradžios mokykloje ir Salomėjos Neries gimnazijoje. Baigusi gimnaziją, mokėsi Žemės ūkio akademijoje Agromonijos fakultete. Būdama gimnaziste, 1945 m. įsitraukė į rezistencinę veiklą. Buvusi Tauro apygardos partizanų ryšininkė. Palaikė ryšį su Vytautu Gavėnu-Vampyrų, Vincu Šapoka-Valteriu, Marcele Aštrauskiene (Onute)-Diena, Jonu Čeponiū-Vaidevučiu, Šalčiute. 1948 m. sausio mėn. buvo suimta ir tardoma. Nuteista aštuoneriems metams. Kalėjo Mordovijoje, Patmoje 1 lageryje. Dirbo po 11–12 valandų per parą. Daug iškentėjo. 1955 m. grįžo į Lietuvą. Įsidarbino kanceliarinių prekių parduotuvėje, vėliau Kauno politechnikos institute Vibrotechnikos laboratorijoje, kur išdirbo iki pensijos. Savo sąžiningumu ir darbštumu prisidėjo ir prie daugelio visuomeninių organizacijų veiklos. Ypač buvo aktyvi Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos ir Lietuvos politinių kalinių Kauno skyriaus veikloje.

Palaidota Kauno Eigulių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKS Kauno skyrius

Stasys Ruškys
1933–2020

Gimė Barbaros ir Antano Ruškių šeimoje. Tėvai ūkininkavo Žvaginių kaime, augino aštuonis vaikus. Tėvas buvo įkalintas ir mirė Karelijos lageryje. 1948 m. naktį vaikus pakėlė ir vienus išvežė. Mama buvo išvykusi į Klaipėdos turgų. Sesuo Juzefa tarnavo pas kitą ūkininką. Mama, grįžusi ir neberadusi vaikų, išėjo į Endriejavą, prisistatė stribams, prašė vežti pasvaikus. Stribai nustebo ir sako: „Kitų reikia ieškoti, o tu pati prašaisi“. Paėmė mamą ir atvežė į Rimkų geležinkelio stotį, kur vaikai jau buvo sugrūsti į gyvulinius vagonus. Į Sibirą – Krasnojarsko kr. Kežmos r. važiavo kartu: mama ir septyni vaikai. Dirbo visi sunkius miško ūkio darbus. 1960 m. Stasys susituokė su tremtine Severina Kuprelyte iš Žemgulių k. Gimė duktė Danutė. 1965 m. su šeima grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Gargžduose pas gimnainčius, vėliau pasistatė namą. Įsidarbino Gargždų statybinių medžiagų kombinate, čia dirbo iki pensijos. Žavėjo jo paprastumas, nuoširdumas, paslaugumas, žmogiškųjų vertybių puoselėjimas. Darni šeima rugpjūčio mėn. sulaukė deimantinių vestuvių, o rugsėjo mėn. Stasys Ruškys amžiams atguldė Lietuvos žemėje.

Palaidotas Gargždų kapinėse.

Šviesus atminimas išliks giminių, draugų, buvusių tremtinių atminty. Telydi artimuosius paguoda ir dvasios stiprybė.

LPKTS Klaipėdos r. filialas

Užjaučiame

Lai negėsta atminimo žvakė, o netekties skausmą tegul maldo Viltis, kad šviesu bus Anapus. Skaudžią netekties valandą dėl Stasio Ruškio mirties nuoširdžiai užjaučiame žmoną Severiną, dukterį Danutę, anūką Domą ir visus artimuosius.

Buė Bolturino gyvenvietės tremtiniai

Skaudžią netekties valandą, mirus mylimai mamai, laisvės kovų dalyvei, politinei kalinei Aldonai Vilutienai, nuoširdžiai užjaučiame sūnus Kęstutį ir Gintarą su šeimomis.

Lietuvos laisvės armijos sąjungos taryba

Atsiprašymas

Nuoširdžiai atsiprašome jonavičių Filomenos Gezevičienės ir Marijonos Mackelienės už spausdinimo metu padarytas klaidas gimtadienio sveikinimuose.

Giedrė Narbutaitė-Kontrimė

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1310 egz. Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektas „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia (2020 m. skirta 11800 eurų)

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

 SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
FONDAS

Naujienos LPKTS knygynėlyje

Artūnas Bubnys, Stanislovas Buchaveckas

 Lietuvos žydai
Štuthofio
koncentracijos
stovykloje
1943–1945 m.

LGGRTC šiais metais išleido **Arūno Bubnio** ir **Stanislovo Buchavecko** knygą „Lietuvos žydai Štuthofio koncentracijos stovykloje 1943–1945 m.“

Atkūrus Nepriklausomybę, atvėrus archyvų saugyklas, prabilus gyviems istorijos liudytojams, plačiau imta kalbėti ir apie vieną žiauriausių ir labiausiai išgarsėjusių nacių koncentracijos lagerių Štuthofio (Stutthof) koncentracijos stovyklą. Knyga supažindina su šios stovyklos - masinių žudynių organizatorių veikla. Pateikiama Lietuvos žydų, kalėjusių Štuthofe, Kauno ir Šiaulių getuose sąrašai, nuotraukos. Rengiant šią knygą, autoriai naudojo si Štuthofio koncentracijos lagerio muziejaus archyvo fondais, Lietuvos Ypatingojo archyvo fondais bei Lenkijos Štutovo gyvenvietėje esančiame Štuthofio muziejaus archyve.

Knygynėlyje pasirodė **Vytauto Kaziulionio**, ilgamečio LPKTS Varėnos filialo pirmininko, knyga „**Tiems, kurie visur ir visada mylėjo Lietuvą**“. Tai trečioji autoriaus knyga, sudaryta iš straipsnių, laiškų, papildyta nuotraukomis, bylojančiomis apie Sibiro tremtį, apie laisvės kovotojus, pastatytus paminklus. Knyga atskleidžia garbaus amžiaus sulaukusio V. Kaziulionio gyvenimo kelią, nuveiktus darbus.

Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto išleista knyga „**Iš širdies ir tikru reikalu...**“ – Juozo Tumo Vaižganto šeiminė korespondencija. Sudarė ir parengė J.Ž. Raškevičiūtė ir A. Kučinskienė

1999 metais išleistas patikslintas ir papildytas Vardyno I tomas, kuriame pateikti duomenys apie 30,5 tūkst. Lietuvos gyventojų, nukentėjusių per pirmąją sovietinę okupaciją.

II Vardyno tomas, susidedantis iš trijų knygų, apima 1944–1947 m. III tomą sudaro dvi knygos, kuriose pateikti duomenys apie Lietuvos gyventojus, ištremtus, įkalintus ar nužudytus 1948 m. IV tomas, sudarytas iš dviejų knygų, pateikia informaciją apie 1949 m. trėmimus.

LPKTS šiais metais išleido knygą-albumą „**Gyvoji atmintis liudija**“. Tai – enciklopedinio pobūdžio leidinys, bylojantis apie sąjungos kūrimosi ištakas, kūrėjus, vadovus nuo pat pirmųjų įkūrimo metų iki dabarties. Knygoje rasite informaciją apie LPKTS struktūrą, 53 filialų ir dviejų skyrių nuveiktus darbus.

Antroje knygos dalyje – paminklai, atminimo ženklai, kuriuos per 30 atkurtos Nepriklausomos Lietuvos žmonės, susibūrę į tremtinių klubus, vėliau – Sąjungą, pastatė, taip įamžindami laisvės kovotojų, tremtinių atminimą. Knygoje – paminklų autorių – skulptorių, architektų (pavardžių rodyklės), LPKTS kontaktai. Prie šios knygos išleidimo prisidėjo ir nuotraukų autoriai, filialų pirmininkai. Šią informatyvią, gražiai poligrafiškai išleistą knygą rekomenduojame įsigyti visiems, dovanoti ir skaityti.

Parengė Dalia POŠKIENĖ

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Juozas Auškalnis, g. 1927 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1948 m.

Pranas Auškalnis, g. 1923 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, 1945–1950 m. (žuvo).

Zenonas Auškalnis, g. 1922 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1948 m.

Antanas Bičiušas, g. 1898 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Joniškio aps. Žagarės valsč., 1945–1948 m.

Juozas Brauklys, g. 1914 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Kulių valsč., Žemaičių apygarda, 1946–1948 m. (žuvo).

Stanislova Eidukevičienė-Kuliešiūtė, g. 1907 m., (po mirties), partizanų ryšininkė, Lazdijų aps. Leipalingio valsč., 1945–1953 m.

Adolfas Eidukevičius, g. 1896 m., (po mirties), partizanų ryšininkas, Lazdijų aps. Leipalingio valsč., 1945–1953 m.

Juozas Jucys, g. 1923 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Gargždų valsč., Žemaičių apygarda, 1944–1950 m. (mirė).

Agota Juodienė-Pyplytė, g. 1904 m., (po mirties), partizanų ryšininkė ir rė-

mėja, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1944–1950 m.

Albinas Juodis, g. 1930 m., (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1949–1950 m. (žuvo).

Algirdas Juodis, g. 1924 m., (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1945–1947 m. (žuvo).

Jonas Juodis, g. 1931 m., (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1948–1950 m. (žuvo).

Juozas Juodis, g. 1927 m., (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1945–1949 m. (žuvo).

Motiejus Juodis, g. 1893 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmėjas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1944–1947 m.

Motiejus Juodis, g. 1929 m., (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1944–1945 m. (žuvo).

Vytautas Juodis, g. 1922 m., (po mirties), partizanas, Kauno aps. Pakuonio valsč., Tauro apygarda, 1945–1947 m. (žuvo).

Antanas Kiminas (Kiminius), g. 1928 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemai-

čių apygarda, 1948–1951 m. (žuvo).

Jonas Leskevičius, g. 1891 m., (po mirties), žydų gelbėtojas holokausto metu, Kauno m., 1941–1944 m.

Marijona Lukauskienė-Milaitė, g. 1912 m., (po mirties), partizanė, Kretingos aps. Gargždų valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1946 m.

Antanas Paulauskas, g. 1928 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, 1948–1952 m. (žuvo).

Aldona Pautienienė-Gylytė, g. 1929 m., partizanų ryšininkė, Utenos aps. Kuktiškių valsč., 1945–1948 m.

Pranciškus Pivorius (Pivoris), g. 1928 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, 1948–1949 m. (žuvo).

Zenonas Pivorius (Pivoris), g. 1922 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1949 m.

Veronika Repečkienė-Kunigelytė, g. 1918 m., (po mirties), partizanų rėmėja, Ukmergės aps. Šešuolių valsč., 1944–1947 m.

Juozas Ruigys, g. 1933 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Veiviržėnų valsč., Žemaičių apygarda, 1952–1953 m. (žuvo).

Kazimieras (Kazys) Telšinskis (Telšinskas), g. 1920 m., (po mirties), par-

Gautas ilgai lauktas leidinys „**Lietuvos gyventojų genocidas. V tomas (A-M). 1950–1953**“.

Šiame tome surašyti ir tie ištremtieji, kurie akcijos „Osenj“ („Ruduo“) metu buvo sugauti besislapstantys nuo paskutinio masinio trėmimo. Į nukentėjusiųjų sąrašus įtraukti Jehovos liudytojų sektos nariai, 1951 m. rudenį „iškeldinti“ iš Lietuvos pagal LSSR Ministrų Tarybos nutarimą. Nr. 865. Knygoje pateikti duomenys ir apie kovose žuvusius, nužudytus ir įkalintus partizanus.

Ši knyga – tęstinio leidinio „Lietuvos gyventojų genocidas“ (genocido aukų vardynas), pradėto rengti 1989 m. I tomas, išleistas 1992 m. skirtas 1939–1941 m. sovietinių okupantų ištremtiems, įkalintiems ir nužudytiems Lietuvos gyventojams.

1999 metais išleistas patikslintas ir papildytas Vardyno I tomas, kuriame pateikti duomenys apie 30,5 tūkst. Lietuvos gyventojų, nukentėjusių per pirmąją sovietinę okupaciją.

II Vardyno tomas, susidedantis iš trijų knygų, apima 1944–1947 m. III tomą sudaro dvi knygos, kuriose pateikti duomenys apie Lietuvos gyventojus, ištremtus, įkalintus ar nužudytus 1948 m. IV tomas, sudarytas iš dviejų knygų, pateikia informaciją apie 1949 m. trėmimus.

LPKTS šiais metais išleido knygą-albumą „**Gyvoji atmintis liudija**“. Tai – enciklopedinio pobūdžio leidinys, bylojantis apie sąjungos kūrimosi ištakas, kūrėjus, vadovus nuo pat pirmųjų įkūrimo metų iki dabarties. Knygoje rasite informaciją apie LPKTS struktūrą, 53 filialų ir dviejų skyrių nuveiktus darbus.

Antroje knygos dalyje – paminklai, atminimo ženklai, kuriuos per 30 atkurtos Nepriklausomos Lietuvos žmonės, susibūrę į tremtinių klubus, vėliau – Sąjungą, pastatė, taip įamžindami laisvės kovotojų, tremtinių atminimą. Knygoje – paminklų autorių – skulptorių, architektų (pavardžių rodyklės), LPKTS kontaktai. Prie šios knygos išleidimo prisidėjo ir nuotraukų autoriai, filialų pirmininkai. Šią informatyvią, gražiai poligrafiškai išleistą knygą rekomenduojame įsigyti visiems, dovanoti ir skaityti.

Parengė Dalia POŠKIENĖ

tizanas, Kretingos aps. Gargždų valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1946 m.

Stasys Telšinskis (Telšinskas), g. 1921 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Gargždų valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1946 m.

Adolfas Urbonas, g. 1918 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Gargždų valsč., Žemaičių apygarda, 1946–1948 m. (žuvo).

Petras Vaišnoras, g. 1918 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Kulių valsč., Žemaičių apygarda, 1946–1948 m. (žuvo).

Juozas Vaišvilas, g. 1922 m., (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Endriejavo valsč., Žemaičių apygarda, žuvo 1945 m.

Vidmantas Valiušaitis, g. 1956 m., pasipriešinimo akcijos dalyvis, Vilniaus m., 1987 m.

Vincas Valiušaitis, g. 1922 m., (po mirties), Pogrindinės organizacijos narys, Kauno m., Joniškio aps. Linkuvos mstl., 1945–1949 m.

Teirautis tel. 8 5 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Preten-dantai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.